(... och N. N. lät)o resa sten efter (fader el. brode)r sin Björn, den gode(?)». C. Silwer upprepar Säves tolkning men tillägger en översättning efter den läsning som finnes hos Bureus: ». . . Str auk Atiarfr litu raisa stain at bruthur sin Bra(m? fath)ur likuthar . . . — (fa)st och Ådjärf läto resa sten efter sin broder Brag(?), Likuds fader.» — I *UFT* h. 28 skriver O. Almgren: »Genom de många olikheterna i dessa tre afteckningar», d. v. s. Bureus', Rhezelius' och Hadorphs läsningar, »blir tolkningen mycket osäker. Prof. v. Friesen anser följande läsning sannolikast: **st . . . - str. auk. atiarfr. litu. raisa. stain × at × bruþur × sin biaurn iku . . .** hvilket skulle betyda: *Styrfast* (el. *Stenfast*?) *och Ådjärf läto resa stenen efter sin broder Björn, Ingas . . .*»

Endast runföljden 1—31 förefaller att vara säker. *Adiarfʀ*, inskriftens enda fullt klara namn, är säkert styrkt i ytterligare tre uppländska inskrifter, nämligen U 597 **aterfr**, U 847 **atiarf** (ack.) och U 861 **aterf** (ack.). Numera äro sålunda fyra belägg på namnet kända; se vidare U 597, där dock exemplen från U 861 och 1130 saknas.

U 1130 har rests av två män. Före *Adiarfʀ* har ett namn stått, vilket enligt Hadorphs läsning har börjat med runorna **st**. Av Bureus' uppteckning att döma har namnet slutat på **str**. Det finnes sålunda skäl att, som v. Friesen gör, gissa, att inskriften har börjat med namnet *Styrfastr* eller *Stæinfastr*. Båda dessa namn äro styrkta i runinskrifter, men de äro synnerligen sällsynta; *Styrfastr* är belagt på U 837 och *Stæinfastr* på Sö 221.

Inskriftens slut, runföljden 32—50, har varit skadad och svårläst. Det förefaller visserligen troligt, att där bl. a. har stått »(efter) Björn, sin broder», men någon rekonstruktion av inskriften i dess helhet är det numera icke möjligt att göra.

Källberga, Alunda sn.

I *UFT* h. 28 (1912), s. 354 f. omtalar O. Almgren, »att Aug. Eriksson i Källberga meddelat . . ., att en person till honom sagt sig minnas, att 'en mindre runsten' funnits vid soldattorpet på hemmanet n:o 1 i Källberga, men nu försvunnit. Om det verkligen varit en runsten», tillägger Almgren, »är väl mycket osäkert.» Någon runsten har icke kunnat återfinnas på den angivna platsen, som är belägen omkring en halv mil N om Alunda kyrka; se S. B. F. Jansson, *Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942* (ATA).

1131. Långörn, Alunda sn.

Litteratur: B 575, L 281. J. Bureus, F a 6 s. 39 n:r 3 (Bureus' egen uppteckning), s. 189 n:r 121 (Rhezelius), F a 5 n:r 391; J. Rhezelius, Monumenta Uplandica (F c 6), s. 198 (tryckt i UFT h. 32, 1915, s. 58), F l 1 n:r 5; Ransakningarna 1667–84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 114; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 2, s. 387; UFT h. 1 (1871), s. 12, h. 5 (1876), s. 79; K. Ahlenius och A. Kempe, Sverige 4 (1909), s. 772; C. Silwer, Alunda bebyggelsehistoria X (i: Östhammars Tidning den $^{26}/_{8}$ 1910); O. Almgren, Alunda sockens fornminnen (i: UFT h. 28, 1912), s. 354; Aug. Eriksson, Beskrifning öfver fornminnena i Löddby åttung (i: UFT h. 28, 1912), s. 397; O. Lundberg i En vägbok för Uppsala län (1937), s. 30; S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942 (ATA).

Avbildningar: Rhezelius, teckning i F c 6 (återgiven i UFT 1915), teckning i F l 1; P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 575; återgivet i UFT h. 28.)

U 1131 är sedan länge försvunnen. Stenen fanns enligt Bureus, som den »7 Maj. [15]94» undersökte ristningen, »Widh Skoby öhr i Alunda S»; Bureus anmärker, att stenen vid hans besök var »nidsunken». F a 5: »Skoby Ör». Enligt Rhezelius (i F a 6) fanns U 1131 i »Tuna Sochn Widh Långörn, och Wäster änden.» I *Monumenta Uplandica* lämnar han följande upplysningar om stenen: »Widh Långörns wästre ändan står denne Runsten versus meridiem. rät grå sten.» I F l 1: »Tuna Sochn. Widh Långörns wästre broändan». Enligt *Ransakningarna* 1667—84 fanns en runsten »Widh Långörn . . . medh Fulla Bookstäfwer». På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finnes bläckanteckningen »Långörn i Alunda» (B 575: »Långöre»; L 281: »Långören»).

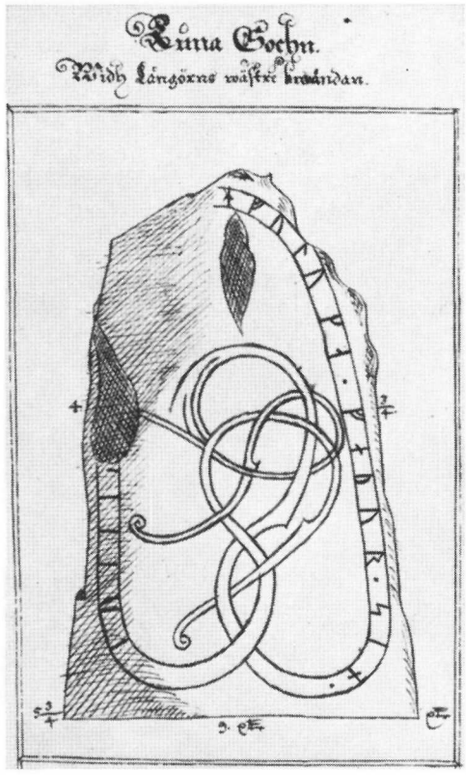

Fig. 446. U 1131. Långörn, Alunda sn.
Efter teckning av Rhezelius i F l 1.

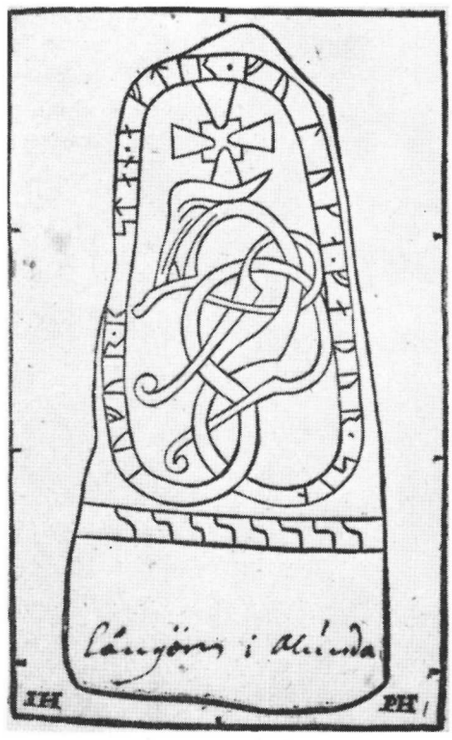

Fig. 447. U 1131 Långörn, Alunda sn.
Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 575).

O. Celsius erhöll år 1727 av »klock*aren* i Staby» uppgift om vart U 1131 hade tagit vägen: »Bonden i Spånga och Alunda har tagit honom och lagt honom i spisen». Spånga ligger alldeles i närheten av den plats, där U 1131 ursprungligen har stått rest; av allt att döma är klockarens uppgift riktig.

Senare har stenen sökts förgäves. I *UFT* h. 1 uppges, att stenen »troligen» är »förkommen». C. Silwer skriver 1910 (i *Östhammars Tidning*): »Kallas Långöresstenen. Sannolikt densamma, som en gång fanns vid Källberga torp, men nu blivit enligt en uppgift nergrävd på ett obestämt ställe, enligt en annan av okunnighet förstörd.» Denna Silwers mening, att U 1131 skulle ha funnits vid »Källberga torp», är säkerligen oriktig. Vid Källberga har av allt att döma aldrig någon runsten funnits. Traditionen om en sådan är synnerligen opålitlig; se ovan s. 519. Silwer har tydligen icke känt till, var den plats har legat, som i äldre källor kallas Långörn. Ej heller O. Almgren har skaffat sig kunskap om detta, vilket framgår av att han i *Alunda sockens fornminnen* skriver, att runstenen har stått på »en nu okänd plats, *Långöre*». I Aug. Erikssons *Beskrifning öfver fornminnen i Löddby åttung* finnes emellertid ett meddelande från »aman. Lundberg, att denna plats gifvetvis är identisk med nuvarande *Långörsbron*, som förmedlar öfvergången öfver ett till Tåsjön flytande vattendrag, på vägen, som går mellan Tuna kyrka och vägkorset i närheten af Spånga. Det stämmer också bra med Bures uppgift om att stenen stod på 'Skoby öhr'.» Skoby ör eller Långörn ligger i Alunda sockens sydligaste del, helt nära gränsen till Tuna. (Detta är förklaringen till att Rhezelius i F a 6 och F l 1 uppger, att runstenen finnes i Tuna socken.)

U 1131 har alltså otvivelaktigt varit en »brosten», rest vid västra ändan av Långörsbro med

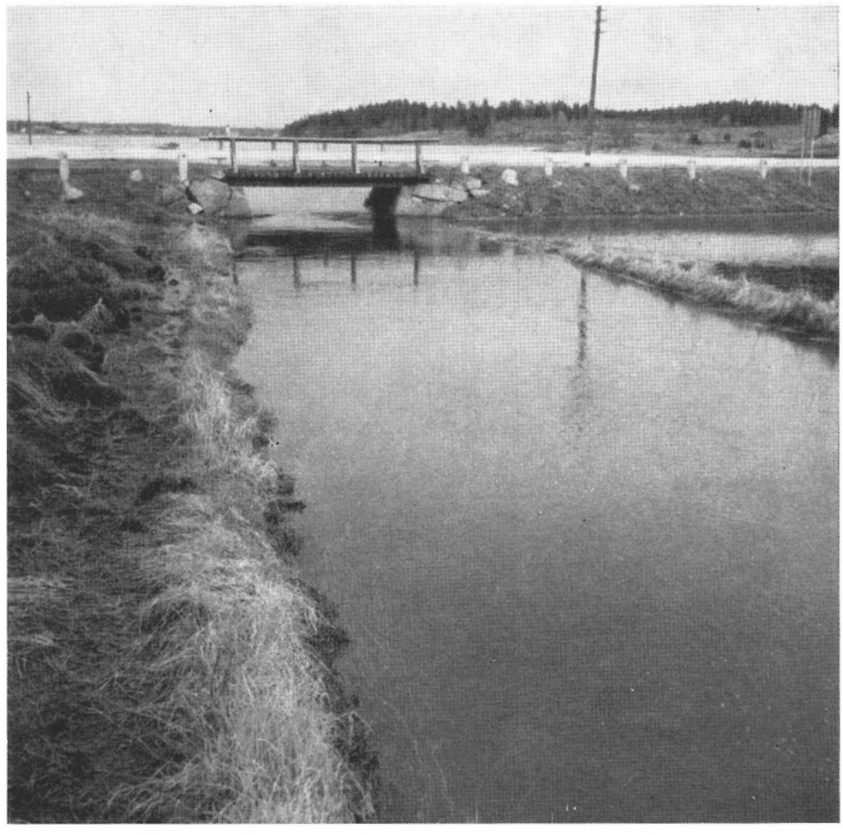

Fig. 448. Långörsbro. I bakgrunden synes Alunda kyrka.

ristningsytan åt S. Den har av allt att döma vid 1700-talets början förts från sin gamla plats för att läggas i en spis i det närbelägna Spånga. Långörsbro ligger omkring 180 m. SÖ om skälet mellan riksvägen Uppsala—Öregrund och landsvägen till Tuna kyrka. (Omedelbart NÖ om vägskälet och 100 m. NV om Långörsbro ligger ett stort gravfält.) I Spånga finnes i en gammal byggnad, tidigare kronofogdeboställe, en stor »spis»; i dennas grund kan U 1131 ligga dold.

Enligt Rhezelius är stenen »rät grå». Höjd omkring 1,60 m., bredd omkring 1,20 m.

Inskrift (enligt B 575):

iufur · r . . . stan · aftir · fuluka · faþur · sin

5 10 15 20 25

Iofurr ræisti stæin æftiʀ Fullhuga, faður sinn.

»Jovur reste stenen efter Fulluge, sin fader.»

Till läsningen: Mellan 6 **r** och 7 **s** har enligt Hadorphs träsnitt funnits plats för omkring fem runor, **r[aisti ·**]. — Bureus: **. . . luf . . . fuluka + faþur + sin +**. Rhezelius (F c 6): **- - - - - . . . - fuluka · faþur · sin**. — Hadorphs läsning är sålunda betydligt fullständigare än de tidigare granskarnas. Detta torde bero på att Hadorph har rekonstruerat inskriftens början, som tydligen har varit skadad. Runföljden 1—10 är sålunda något osäker.

De två i denna inskrift förekommande mansnamnen äro jämförelsevis vanliga i uppländska runinskrifter. Om *Iofurr*, som har haft en lokalt begränsad användning, se U 901; om *Full(h)ugi* se U 41, 273, 276 och *Fornvännen* 1953, s. 278.

C. Silwer skriver om U 1131 (i *Östhammars Tidning* 1910): »Av alla Alunda runstenar har denna enligt avbildningen varit den bäst bevarade och den som haft det ståtligaste och mest gravvårdsliknande utseendet . . . Korsets plats här som annorstädes på runstenarne, där det är ställt ovanpå eller ovanför drakhuvudet, symboliserar antagligen trons makt över döden, eller måhända kristendomens seger över hedendomen(?) eller kanske säkrast Kristi kors' frälsande kraft från dödsrikets välde.»

Ristningen begränsas nedtill av en s. k. repstav, ett ornament som ofta påträffas på ristningar i dessa trakter; se U 1079.

1132. Gimo, Skäfthammars sn.

Pl. 115.

Litteratur: B 578, L 274, D 1: 262. J. Bureus, F a 6 s. 39 n:r 2 (Bureus' egen uppteckning), s. 191 n:r 129 (Rhezelius), F a 5 n:r 311, F f 6 n:r 128, F a 1 s. 71, F a 13 s. 458; J. Rhezelius, Monumenta Uplandica (F c 6), s. 207 (tryckt i UFT h. 32, 1915, s. 67), F a 10: 1 n:r 68, F l 1 n:r 10; Ransakningarna 1667–84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 119; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 213, 379; Kyrkoinventarium 1829 (ATA); R. Dybeck, Reseberättelse 1866 (ATA); UFT h. 6 (1877), s. 138; K. Ahlenius och A. Kempe, Sverige 4 (1909), s. 775; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 91; B. Werner, Skäfthammars socken (i: Svensk bebyggelse, Uppsala län, del 2, 1950), s. 584.

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckning (i Monumenta Uplandica, i F a 10: 1 och F l 1); Bureus, kopparstick (i F f 6); P. Helgonius[1] och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 578); Dybeck, a. a.

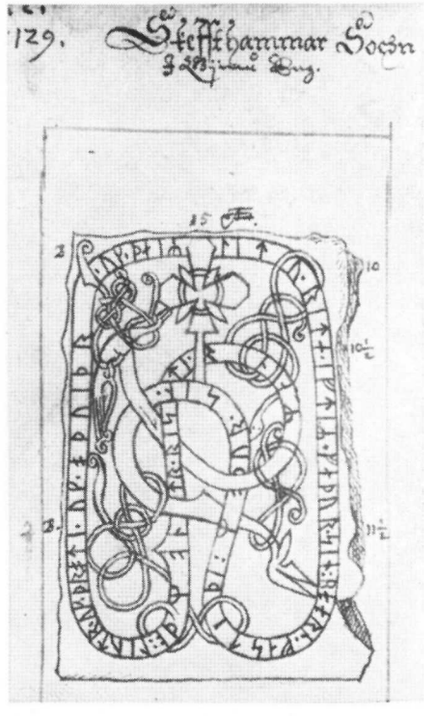

Fig. 449. U 1132. Gimo, Skäfthammars sn. Efter teckning av Rhezelius i F a 10: 1.

Fig. 450. U 1132. Gimo, Skäfthammars sn. Efter teckning av Rhezelius i F l 1.

[1] Träsnittet är signerat I L (J. Leitz) och I H (J. Hadorph). Den första signaturen är emellertid felaktig; i stället för I L bör stå P H (P. Helgonius).